

У спеціалізовану вчену раду Д 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

(79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12)

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента Ігоніна Руслана Владиславовича на дисертацію Сірант Мирослави Миколаївни «Адміністративно-правова характеристика діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

На основі ознайомлення з дисертацією та працями, опублікованими за темою відповідно до Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, окреслені ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, визначених у дисертації, їх новизна та достовірність, повнота викладу в опублікованих працях, а також зроблено висновок про відповідність встановленим вимогам дисертаційної роботи Сірант М. М.

Ступінь актуальності обраної теми.

Ні в кого не викликає сумнівів суспільне значення охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки для життєдіяльності людини, а також для економічного й соціального розвитку держав світової спільноти. Нині окреслена проблема є доволі актуальною й для нашої держави.

Засмічення довкілля промисловими і побутовими відходами, погіршення

якості питної води і продуктів харчування, зростання шкідливих хімічних сполук в атмосфері й літосфері, поширення шкідливих для здоров'я людини мікроорганізмів та глобальні зміни клімату – це далеко не повна характеристика змін, що відбуваються на планеті Земля у зв'язку з антропогенною діяльністю. І якщо не врегулювати ці процеси на законодавчому рівні, не створювати умов для забезпечення екологічної безпеки, то наслідки можуть бути щораз непередбачуваніші.

Не можна стверджувати, що екологічна проблематика зовсім замовчується. Ставши глобальною, наприкінці 60-х років ХХ століття вона перебуває в центрі підвищеної уваги громадськості, політичних, державних, наукових і релігійних діячів, органів місцевого самоврядування. З одного боку, громадянське суспільство розуміє гостроту екологічних проблем, а з іншого – є безсилим щодо їх вирішення. Це зумовлено тим, що зв'язок глобальної екологічної кризи з потужним техногенним тиском суспільства на природне середовище не завжди адекватно відображається в суспільній свідомості. Окрім того, доволі часто перемагає вузькопрагматична мета. Водночас, сьогодні ще існує проблема повільних темпів залучення громадськості до охорони довкілля, а також налагодження чіткого механізму забезпечення екологічної безпеки.

З огляду на це, важко не погодитись з дисертантом, що «екологічна безпека як одне з найважливіших питань сьогодення, що відображає вплив людської діяльності в різних галузях на навколишнє природне середовище, вимагає прискіпливішої уваги з боку науковців і практиків».

Отож, забезпечення екологічної безпеки в Україні – суверенній, незалежній, демократичній, соціальній та правовій державі, яка прагне стати повноправним членом європейської та світової спільноти – є нагальним завданням сьогодення. Належне організаційне та правове забезпечення діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів дозволить зберегти, відтворити та розвинути національний та суспільний природний баланс, поліпшити ефективність та прискорити темпи подальшого суспільного та державного розвитку. Досягнення ж подібної мети можливе за умови формування та реалізації науково обґрунтованої, нормативно-

врегульованої та організаційно забезпеченої екологічної політики держави, пріоритетом якої стане усестороннє забезпечення екологічної безпеки.

Не зважаючи на те, що низка наукових аспектів забезпечення екологічної безпеки були предметом дослідження багатьох вчених і в галузі юриспруденції, й інших наук, необхідність адміністративно-правової характеристики діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів не лише зберігає свою актуальність, а й в контексті трансформаційних перетворень сучасного суспільства, залишається винятково важливою й аналітично-науковою, і прикладною проблемою.

Отже, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Сірант Мирослави Миколаївни на тему: «Адміністративно-правова характеристика діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів» є актуальним і своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 та низці інших програмних документів, розроблених на рівні держави та світу.

Викладене вище, засвідчує, що дисертація Сірант М. М. є актуальною для сучасної правової науки та науки адміністративного права і процесу.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Сірант М. М. будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії екології, загальної теорії держави та права, теорії управління та адміністративного, конституційного, інформаційного права, інших галузевих правових наук, а також соціології та низки інших галузей знань. Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням комплексу філософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – системно-філософського, структурно-філософського,

структурно-організаційного, аксіологічного, просторово-часового, цивілізаційного, геополітичного і світосистемного. Окрім того, автором реалізовано міждисциплінарний підхід з використанням теоретичних напрацювань інших наук, для виявлення характерних рис і функцій екологічної безпеки, як цілісної системи взаємопов'язаних елементів. Водночас, в процесі дисертаційного дослідження Сірант М. М. використано низку спеціальнонаукових методів: історико-юридичного, формально-логічного (дедукції, індукції, визначення і поділу тощо). З метою формування емпіричної частини дослідження автор застосувала методи статистичного спостереження (анкетне опитування, аналіз документів, спостереження), зведення і групування, а також математичний аналіз отриманих статистичних даних, а для формування висновків та узагальнень результатів дослідження – досягнення формальної логіки та деонтологічної логіки.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дисертації загалом характеризується достатньо високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правової характеристики діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що представлене дослідження є однією з перших в науці адміністративного права комплексних наукових праць, яка спрямована на з'ясування змісту, сутності та сучасного стану забезпечення екологічної безпеки в умовах глобальних викликів; дослідження досвіду становлення правових основ та реформування державного управління у сфері забезпечення екологічної безпеки органами публічної влади України та провідних держав світу.

На особливу увагу заслуговують такі положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її

наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

– екологічна безпека розглянута у контексті національної безпеки держави, а також, що найголовніше, безпеки людини. Центральною ідеєю висловлено те, що проблеми у сфері забезпечення екологічної безпеки, зокрема дефіцит ресурсів, погіршення стану довкілля, виснаження озонового шару тощо, можуть призвести до жорстоких конфліктів між державами та суспільствами, що не можна відокремлювати від глобальної безпеки. При цьому пріоритет повинен ставитись на безпеці людини, а отже, діяльність органів публічної влади має концентруватись на питаннях вразливості та спроможності вирішувати проблеми суспільства, яке стикається з природними та техногенними небезпеками в умовах, що стрімко змінюються. Констатовано, що в чинному законодавстві термін «екологічна безпека» не набув нового еколого-правового змісту і, в певному сенсі, повторює положення природоохоронного законодавства;

– у зв'язку з новими викликами у сфері екологічної безпеки, обґрунтовано доцільність перегляду в окремому законі визначення екологічної безпеки, уточнивши специфіку, понятійний апарат, включивши поняття і оцінку загроз, збитків, ризиків, викликів, як основу для формулювання самої безпеки. Розширене поняття «екологічна безпека» має включати нормативи та методичку оцінки загроз, варіативність дій щодо забезпечення безпеки;

– спрогнозовано пріоритети в адміністративно-правовому регулюванні діяльності органів публічної влади у сфері забезпечення екологічної безпеки, які мають бути спрямовані на протидію існуючим екологічним небезпекам шляхом їх пригнічення, локалізації, нейтралізації та спрямування на подолання впливу екодеструктивних чинників та уникнення руйнування екологічної рівноваги системи «довкілля – людина – економіка», що забезпечить концентрацію засобів та зусиль для локалізації дестабілізуючих чинників та мінімізацію наслідків їх екодеструктивного впливу;

– визначено, що стратегічний набір інструментів стійкої реалізації екологічної безпеки органами публічної влади повинен базуватись на засобах адміністративного та контрольного впливу: стандартах, ліцензіях; контролі в місцях забруднення; реалізації принципу невідворотності відшкодування завданої шкоди забруднювачем;

– сформульовано авторський перелік параметрів оцінки ефективності функціонування механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні, до яких віднесено: відсутність (або зниження) оскаржень нормативно-правових актів (скасування таких); зменшення кількості правопорушень у сфері екології; реалізація прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права; розуміння та сприйняття сенсу, змісту правових норм суб'єктами забезпечення екологічної безпеки, використання правових норм. Доведено, що з метою досягнення ефективності механізму адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки необхідні: контроль функціонування; виявлення недоліків у нормативно-правовому закріпленні, причин неефективності і усунення їх; оновлення нормативно-правової основи відповідно до обставин, що змінюються; співвідносність засобів реалізації з існуючими суспільними потребами; усунення перешкод, що виникають на шляху реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів;

– удосконалено визначення поняття окремих категорій, з-поміж яких: «альтернативна оцінка заходів забезпечення екологічної безпеки», «моніторинг стану довкілля», «екологічні ризики», «екологічна шкода», «глобальні екологічні загрози»;

– запропоновано зміни та доповнення до норм чинного законодавства у сфері навколишнього природного середовища та висловлено підтримку численних пропозицій створення Екологічного кодексу.

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення і висновки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 34 наукових працях, а саме: одноосібній монографії, 22 статтях, з яких чотири – в іноземних профільних виданнях, 19 – у фахових журналах, що включені до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз, та в 11 публікаціях апробаційного характеру.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, правореалізаційній діяльності та навчальному процесі, що підтверджено відповідними довідками, а саме у: *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення питань, пов'язаних з діяльністю органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів; сфері правотворчості – для удосконалення вітчизняного законодавства, що регулює сферу забезпечення екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища; правореалізаційній діяльності – для підвищення ефективності діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, що забезпечують реалізацію права людини на безпечне природне середовище; навчальному процесі – під час викладання курсів «Адміністративне право», «Проблеми адміністративного права» та низки галузевих юридичних дисциплін: «Конституційне право», «Екологічне право», «Міжнародне право», «Діяльність ЄСПЛ», а також для підготовки відповідних навчально-методичних матеріалів.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та зауваження до нього.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься певна кількість спірних, недостатньо обґрунтованих та узгоджених положень, які можуть стати підґрунтям для наукової дискусії та слугувати напрямами подальшої розробки цієї проблематики. Зокрема:

1. Підрозділ 1.1., що називається «Джерелознавче підґрунтя дослідження та його понятійно-категоріальний апарат» містить аналіз наукових праць, присвячених екологічній проблематиці, водночас, у висновках вказано до яких результатів прийшла авторка щодо попередньої наявної бази дослідження. Однак, не зайвим було б більш чіткіше сформулювати й висновки про наявне розмежування розуміння досліджуваної проблематики науковими школами в межах екологічного та адміністративного права. Адже, саме такий аналіз дає

змогу дослідити комплексно проблематику та визначити ті аспекти дослідження, що містять частину невирішеної до цього часу проблематики.

2. Аналізуючи судові гарантії захисту права на сприятливе навколишнє середовище автор уникнула аналізу вагової проблематики, а саме доступу до суду як ключового фактора здійснення правосуддя. Одною з передумов забезпечення доступу до суду є наявність в особи права на судовий захист. Це право впливає з ч. 3 ст. 8, ч. 1 ст. 55 Конституції України. Крім того, воно в подальшому деталізується в ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства. Таке право забезпечує можливість особи відстоювати свої права у будь-якій життєвій ситуації, зокрема, пов'язаній з незаконними діями (бездіяльністю) органів державної влади в екологічній сфері. Вважаємо, що дослідження значно б виграло, якщо б був проведений аналіз цього аспекту тематики.

3. У підрозділі 4.1 «Правовий вплив на суспільні відносини у сфері екологічної безпеки у контексті механізму правового регулювання» первинно авторкою виокремлено, що правовий вплив охоплює юридичні і неюридичні канали впливу. Коли перші (юридичні, інколи їх також називають правовими) в дисертації досить широко описані, то другі (неюридичні) розкриті, на нашу думку, недостатньо, хоча вони також відіграють вагому роль у забезпеченні екологічної безпеки.

4. Не зовсім чітко дисертантом змодельовано розмежування понять «правове регулювання екологічної безпеки» та «правова екологічна політика», що спричинило до певних прогалин в орієнтирах розвитку адміністративно-правових норм та комплексу стратегічних практичних трансформацій, яких потребує українська екологічна політика.

5. Вважаємо, що доцільно було б більшу увагу звернути на превентивні засоби в контексті правопорушень у сфері екологічної безпеки, оскільки саме запобіжна, превентивна діяльність міжнародних інституцій, органів публічної влади та громадськості може попередити недопущення кризових ситуацій у сфері дотримання екологічних прав і законних інтересів.

Водночас, зазначені зауваження переважно мають дискусійний характер і

суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає зміст та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Результати наукових досліджень, за якими дисертант захистила кандидатську дисертацію, на захист не виносяться.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Адміністративно-правова характеристика діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Сірант Мирослава Миколаївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Провідний юрисконсульт

відділу економічної безпеки та комплаєнсу

Державного підприємства «НАЕК «Енергоатом»,

Кабінету Міністрів України

доктор юридичних наук, доцент

Підпис

Р. Гоніч

Начальник відділу

Секретар А. Єрмакова